قەیرانی گوتار: کۆمەڵگە چۆن گوزارشت لە بوونی خۆی دەکات؟.. وریا مەعروف

بوونی کۆمەڵایەتی، لە بنەڕەتدا پرۆسەیەکی گوتارییە. کۆمەڵگە وەک تەنێکی بێدەنگ و نەجووڵاو بوونی نییە؛ بەڵکوو بوونی خۆی لە ڕێگەی گوتار، زمان، ڕەمز و ئەو چیرۆکانەی دەیانگێڕێتەوە دروست دەکات و دەپارێزێت. گوتار ئەو ڕووبەرەیە کە تێیدا واتای شتەکان دیاری دەکرێت، واتا کۆمەڵگە لەڕێگەی گووتارەوە خۆی دەناسێنێت، شوناسی خۆی دیاری دەکات. کاتێک گوتار تەندروستە ڕێگە بە گفتوگۆ، ڕەخنە و دروستکردنی واتای بە کۆمەڵ دەدات. کەچی ئەمڕۆ، زۆرێک لە کۆمەڵگەکان ڕووبەڕووی ئەوە دەبنەوە کە دەتوانرێت بە قەیرانی گوتار وەسف بکرێت–دۆخێک کە تێیدا زمان توانای خۆی بۆ نوێنەرایەتیکردنی ڕاستی، دروستکردنی کۆدەنگی، یان دەربڕینی بوونی هاوبەش لەدەست دەدات.

گوتار لە بنەڕەتدا زیاترە لە تەنها قسەکردن. بەڵکو پێکدێت لە ڕەوانبێژیی سیاسی، گێڕانەوەکانی میدیا، ڕەمزە کەلتوورییەکان، دەربڕینەکانی سۆشیال میدیا، زانستی ئەکادیمی و گفتوگۆ ڕۆژانەییەکان. لە ڕێگەیەوە، کۆمەڵگەکان پێناسەی ئەوە دەکەن کە چی ئاساییە و چی نائاساییە، چی ڕەوشتییە و چی ناڕەوشتییە، چی دەکرێت و چی ناکرێت. قەیرانەکە کاتێک سەرهەڵدەدات کە ئەم سیستەمە گوتارییانە پارچە پارچە دەبن، دەستکاری دەکرێن، یان لە واتای ڕەسەنی خۆیان بەتاڵ دەکرێنەوە.

یەکێک لە سەرچاوە سەرەکییەکانی ئەم قەیرانە بریتییە لە گۆڕانکاریی لە گۆڕەپانی گشتیدا. لە ڕووی مێژووییەوە، گوتاری گشتی چ لە گۆڕەپانەکانی شار، ڕۆژنامەکان، یان بازنە ڕۆشنبیرییەکان، ڕێگەی بە چوارچێوەی تا ڕادەیەک جێگیری گفتوگۆ دەدا. ئەمڕۆ، پلاتفۆرمە دیجیتاڵییەکان بە شێوەیەکی ڕیشەیی شێوازی گوزارشتکردنی کۆمەڵگەیان گۆڕیوە. سۆشیال میدیا “دەربڕینی” دیموکراسی کردووە، ڕێگە خۆشکەر بووە بۆ ئەوگرووپانەی کە پێشتر پەراوێزخرابوون. بەڵام ئەم فراوانبوونە لاوازی و هەستیاری هەیە لە : خێرایی جێگەی بیرکردنەوەی گرتووەتەوە، سۆز زاڵ بووە بەسەر ئارگیومێنتدا، و بینراو گرنگترە لە ڕاستی.

لە ئەنجامدا، زۆرجار گوتار زیاتر دەبێتە “گوزارشتی نمایشکارانە”

نەک پەیوەندیکارانە یان کارلێککارانە. تاکەکان و دامەزراوەکان قسە ناکەن بۆ تێگەیشتن یان قەناعەتپێکردن، بەڵکوو بۆ نیشاندانی شوناس، ڕاکێشانی سەرنج، یان سەپاندنی دەسەڵات. ئەمەش توندبوونی گوتاری لێ دەکەوێتەوە، کورت دەکرێتەوە بۆ دروشم و ناو. لە ژینگەیەکی لەم شێوەیەدا، کۆمەڵگە گوزارشت لە بوونێکی هاوبەش ناکات بەڵکوو کۆمەڵێک مۆنۆلۆگی کێبڕکێکار دروست دەبێت، یان دەشێ بڵێین خەڵک وا بیر دەکەنەوە کە هەمووان وەک ئەوان بیر دەکەنەوە. ئەمەش وا دەکات خەڵکی بەرامبەر بە تەواوی وەک "دوژمن" یان "کەسانی نەفام" ببینن، چونکە هەرگیز بە شێوەیەکی ڕاستەقینە لە دیدگای ئەوان تێناگەن.

ڕەهەندێکی دیکەی قەیرانەکە لە داڕمانی متمانەدایە. کاتێک گوتاری سیاسی بە پڕوپاگەندە، زانیاری هەڵە و لێڵی ستراتیژی دەگوازرێتەوە، وشەکان متمانەی خۆیان لەدەست دەدەن. هاووڵاتیان نەک تەنها گومان لە دامەزراوەکان دەکەن، بەڵکوو گومانیان لە خودی زمانەکەش دەبێت. بەڵێنەکان پووچ دەردەکەون، زانستی شارەزایان و ئەکادیمیست و ڕۆشنبیران وەک بۆچوون پشتگوێ دەخرێت. لەم کەشەدا، گوتار ئیتر ڕەنگدانەوەی واقیعی کۆمەڵایەتی نییە؛ بەڵکوو لێڵی دەکات.

میدیا ڕۆڵێکی سەرەکی دەبینێت لە شێوەدان بەوەی کە کۆمەڵگە چۆن گوزارشت لە خۆی دەکات. ڕۆژنامەگەریی تەقلیدی ڕۆژێک وەک نێوەندگیرێک لە نێوان ڕووداوەکان و تێگەیشتنی گشتی کاری دەکرد. هەرچەندە دوور بوو لە بێ کەموکوڕی، بەڵام خاڵێکی هاوبەشی بە ئاماژەپێدان دەستەبەر دەکرد. ئەمڕۆ، سیستەمە ژینگەییەکانی میدیا کە بە ژیری و دیجیتاڵی بەڕێوەدەبرێن، بینەران بەش بەش دەکەن بۆ "ژوورەکانی دەنگدانەوە" بەمانایەکی تر لەو فەزا دیجیتاڵی یان کۆمەڵایەتیانەی کە تێیاندا تەنها بۆچوون، بیروباوەڕ و زانیارییەکانی هاوشێوەی یەکتر دووبارە دەکرێنەوە و دەگەنە گوێی تاکەکان هەر گروپێک وەشانێکی جیاوازی ڕاستی بەکار دەهێنێت، کە بە گێڕانەوەی تایبەتمەند بەهێز دەکرێتەوە. لە ئەنجامدا، کۆمەڵگە ئاستەمە بگاتە هەستێکی یەکگرتوو بۆ دەربڕینی "ئێمە".

ئەم قەیرانە تەنها تەکنیکی یان سیاسی نییە؛ بەڵکوو قەیرانێکی قوڵی کەلتوورییە. کۆمەڵگە مۆدێرنەکان بە گۆڕانکاریی خێرا، نادڵنیایی و دڵەڕاوکێ ناسراون. ناسەقامگیریی ئابووری، جیهانگیریی کەلتووری و خێراکردنی تەکنەلۆژی هەستی ناسەقامگیری دروست دەکەن. گوتار ڕەنگدانەوەی ئەم دۆخەیە: زمان دەبێتە بەرگری، حەسرەتئامێز، یان توند. بانگەوازەکان بۆ ڕابردوو، ئەفسانەکانی پاکێتی، یان گێڕانەوەکانی داڕمان زۆرجار جێگەی شیکاری ورد دەگرنەوە. بەم

مانایە، قەیرانی گوتار ئاوێنەی قەیرانی واتایە.
کەچی گوتار هەروەها شوێنی بەرگری و نوێبوونەوەشە. بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکان، دەربڕینە هونەرییەکان و لێکۆڵینەوە ڕەخنەییەکان بەردەوامن لە گومانخستنە سەر گێڕانەوە زاڵەکان. گرووپە پەراوێزخراوەکان زمان بەکار دەهێنن بۆ سەپاندنی بینراوی و پێناسەکردنەوەی پۆلێنە کۆمەڵایەتییەکان. بۆ نموونە، گوتارەکانی فێمینیستی، پۆست-کۆلۆنیالیزم و ژینگەیی چۆنییەتیی تێگەیشتنی کۆمەڵگەیان لە دەسەڵات، شوناس، و بەرپرسیارێتی فراوان کردووە. ئەم دەستوەردانانە نیشان دەدەن کە گوتار جێگیر نییە؛ بەڵکوو کێبەرکێی لەسەرە و داینامیکییە.
کەواتە کۆمەڵگە چۆن گوزارشت لە بوونی خۆی دەکات لەناو ئەم قەیرانەدا؟ بە شێوەیەکی زیاتر، بە شێوازی دژبەیەک ئەم کارە دەکات. لە لایەکەوە، کۆمەڵگە گوزارشت لە پارچەپارچەبوون دەکات—لە ڕێگەی گفتوگۆی دژبەیەك، ململانێ کەلتوورییەکان، و شەڕە ڕەمزییەکان. لە لایەکی دیکەوە، گوزارشت لەوە دەکەن دەیانەوێت قبووڵ بکرێن، هەست بە کەرامەت بکەن، و بزانن کە جێگەیان لەم کۆمەڵگایەدا هەیە. تەنانەت ئەو کەسانەی کە زۆر توڕە و توندوتیژن لە قسەکردندا، لە بنەڕەتدا بەو تووڕەییە دەیانەوێت بڵێن: ‘کێشەیەکی گەورەمان هەیە کە چارەسەر نەکراوە!”
کەواتە ئەرکەکە ئەوە نییە کە گوتار بێدەنگ بکرێت، بەڵکوو ئەوەیە کە بنەما ئەخلاقی و پەیوەندییەکانی بگەڕێندرێتەوە. ئەمەش پێویستی بە فەزایەک بە بیرکردنەوەی ئارام، خوێندەواریی ڕەخنەیی میدیایی، و لێپرسینەوەی دامەزراوەیی هەیە. هەروەها داوای پابەندبوونێکی نوێ دەکات بە گفتوگۆ بە گوێگرتن. کۆمەڵگە بە شێوەیەکی ڕەسەنانە گوزارشت لە بوونی خۆی دەکات کاتێک دەتوانێت جیاوازییەکانی خۆی بگێڕێتەوە بەبێ ئەوەی پەیوەندییەکانی بە یەکەوە بوون ڕەت بکاتەوە، نەک کاتێک بە بەرزترین دەنگ هاوار دەکات.
لەم کاتەیدا، قەیرانی گوتار هۆشدارییەکە. بیرمان دەخاتەوە کە زمان ناسکە، و واقیعی کۆمەڵایەتی پشت بەوە دەبەستێت کە ئێمە چۆن وەسفی دەکەین. ئەگەر گوتار ئاراستەی ژاوەژاوی گرتەبەر، کۆمەڵگە مەترسیی لەدەستدانی توانای خەیاڵکردنی داهاتوویەکی هاوبەشی لەسەرە. بەڵام ئەگەر گوتار وەک فەزای واتادان، ڕەخنە، و هاوپشتی وەربگیرێتەوە، دەتوانێت جارێکی تر ببێتەوە بەو دەنگەی کە کۆمەڵگە خۆی پێ دەناسێت و گوزارشت لە بوونی دەکات.

وریا مەعروف